

Kornoelje

Najaar 2021 – Nummer 77

ivn natuur
educatie
Vries

Cyclus van de buxusmot. Lees het artikel bij deze tekening van Nicolien Bottema op bladzijde 21

Inhoud

Voorwoord	3
Wietske Jonker overleden	5
Rewilding in De Punt	7
Gevarieerde seks	11
Vacature lid Werkgroep Bomen, Ruimtelijke ordening en Milieu	13
Uit de krant: Heerlijke gids over vogels in muziek	13
Milieubewust en duurzaam boeren	15
Mooie dieren op de Welterberg	19
Nieuwkomers	21
Herfstkamp in Oudemolen	25
Kruiden helpen ons de winter door: kamille	27
Op zoek naar een heel bijzonder uiltje	29
Erik van Ommen	33
Meetnet Urbane Soorten (MUS)	34
Struinen door het Noordlaarderbos	37
Uit de krant: Jan Wolkersprijs voor 'De ontdekking van de Natuur' van Hans Mulder	39
Activiteitenprogramma 2021-2022	41
Colofon	44

hoveniersbedrijf

Sander Bosch bv

mobiel: (06) 51 31 64 62

postadres

Postbus 47

tel. (0592) 54 20 69

fax (0592) 54 43 24

9480 AA Vries

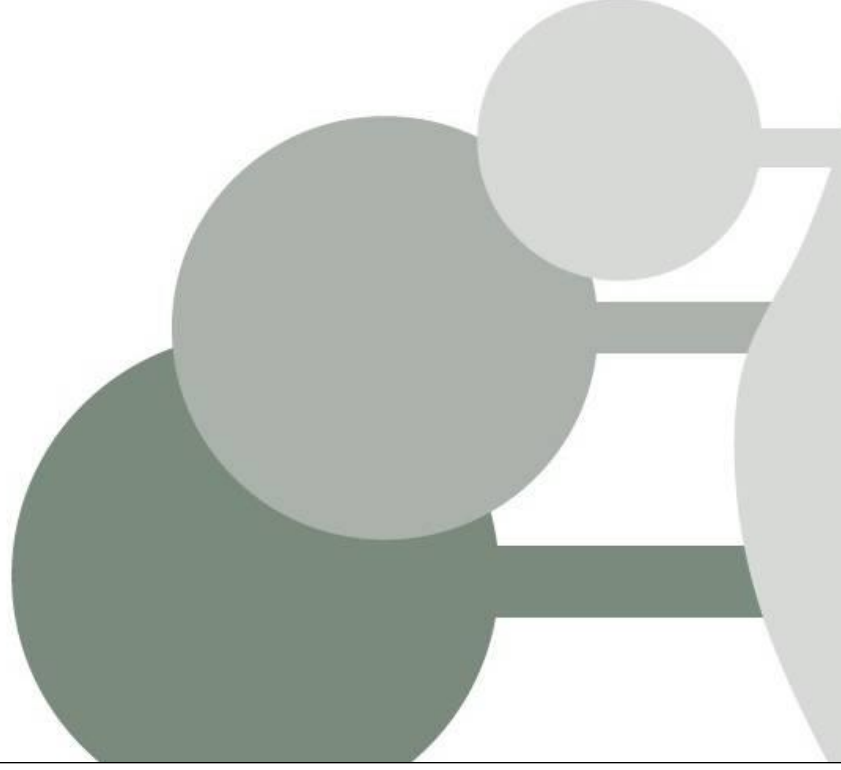
Assen

info@sander-bosch.nl

www.Sander-Bosch.nl

Ketellapperstraat 57

9403 VS Assen

Voorwoord

Na een periode van gelaten afwachten kon midden april weer een keer een activiteit worden geboden door IVN-afdeling Vries. De traditionele plantenruilbeurs in het voorjaar, in de buitenlucht en afstand blijven houden tot elkaar, conform de normen. We waren weer welkom op landgoed Bosch en Vaart. Prachtige locatie, het geluk van zonnig weer, de ontvangst met koffie/thee en koek door de eigenaren, Greet en Pieter Battjes. En ook werd een rondleiding verzorgd. Je hoefde geen planten in te brengen om toch aanwezig te mogen zijn! Wat wil je nog meer?

Het landhuis op Bosch en Vaart kunnen we allemaal goed zien als we langs het Noord-Willemskanaal fietsen aan de oostkant. En het koetshuis. Vanuit Vries rechtstreeks gaand naar De Punt -dus over de Groningerstraat- zien we allemaal aan de rechterhand de landschappelijke ontwikkeling van het landgoed. Voor al deze voorbijgangers -zowel aan de oost- als westkant- blijft de prachtige kas die gerealiseerd is op het landgoed buiten zicht. Het is een kas naar Engels ontwerp, naar inzicht van Pieter. De moeite van het gaan zien meer dan waard! Dat kan natuurlijk alleen als dat deel van het landgoed open is. Omdat de kas staat op het privégedeelte van het landgoed is dat meestal niet het geval. Misschien volgend jaar een nieuwe gelegenheid? Ik hoop het (voor jullie.) En neem de kans dan waar, is mijn advies.

Wij hebben subsidie gevraagd bij het Prins Bernhard fonds om zaad te kopen voor bloemen die vlinders en bijen trekken. Het zaad is gebruikt door Bosch en Vaart. Het resultaat is prachtig. De subsidieaanvraag voor zaad was gecombineerd met geld voor de kosten van aanschaf van een aggregaat voor de Vlinderwerkgroep. Het tellen van vlinders gebeurt altijd in het donker. Met een laken, met een lamp, dus is elektriciteit nodig. Vandaar een aggregaat. De gevraagde subsidie is toegekend.

We willen allemaal dat de normale activiteiten weer kunnen. In deze Kornoelje vindt u weer de kalender van de lezingen etc. Ook hopen we dat de activiteiten voor de kinderen doorgang kunnen vinden. De tijd zal het leren.

*Met vriendelijke groet,
Peter Kwast*

HAIRCORNER
NEWLOOK

Brinkstraat 7 | Tel.: 0592 - 543587

Slot optiek

Westerstraat 2 9481 CB Vries 0592-544393 www.slotoptiek.nl

Brillen & Contactlenzen

Ook voor:
Verrekijkers en Loepen
(Horloge)Batterijen/Horlogebandjes
Gehoorapparaten

Aangesloten bij NUVO/ANVC
Gratis parkeren voor de deur!

Wietske Jonker overleden

Tekst: Kees Langeveld

In Kornoelje 76 stond het verslag van een gesprek dat Joke Rosier met Wietske Jonker had: 50 jaar bezig met natuur in en om Vries. Daarin staat al dat zij ALS had. Het beperkte haar in haar praten, lopen, fietsen en tekenen. Langzaam aan moest er ook afscheid genomen worden van de paarden, die zij van jongs af aan

Deze eik aan de Strubbenweg bij Schipborg schilderde Wietske op 17 juli 2012. Op deze plek is een herinneringsbankje voor haar geplaatst. Je kunt Wietskes aquarellen bekijken op www.instagram.com/wietsketv.

bereed, haar grote liefhebberij. De laatste maanden maakten Wietske en haar man Jan Eppo gebruik van een elektrische duo fiets om in beweging te blijven en te genieten van de natuur.

Op 17 mei overleed Wietske. Wat zij voor onze IVN-afdeling betekend heeft is door Joke Rosier heel goed beschreven in de vorige Kornoelje. Op verzoek van haar zoon heb

ik namens IVN in het uitvaartcentrum gesproken. Zij werd ook herdacht door de Partij van de Arbeid waar zij als raadslid en later wethouder opkwam voor de natuurbelangen in de toenmalige gemeente Vries. Ook in het Wadden magazine van september stond een in memoriam: Wietske was meer dan tien jaar bevlogen secretaris van de ledenraad. Tot op het laatst voelde zij zich zeer verbonden met de Waddenvereniging.

ONTLUIKEND GROEN
BLOEM & GROEN STYLING

Brinkstraat 3 - 9481 BJ Vries - Tel. 0592-543056

Bruidswerk
Rouwbloemwerk
Abonnementen
Poterie
Snijbloemen en planten

www.ontluikendgroen.nl

Rewilding in De Punt

Rewilding in De Punt

Een stukje aarde waar de mens niet het middelpunt is

Interview: Ina Maring en Joke Rosier

Foto's: archief Daniël Knoop

Aan de Groningerstraat in De Punt is Daniël Knoop een paar jaar geleden gestart met zijn bedrijf Waldlaif. En samen met zijn buurvrouw, Ann Stradmeijer, vormt hij de 7 ha weidegrond die ze daar bezitten om tot een prachtig natuurgebied. Zijn website Waldlaif.nl start met deze regels: 'Waldlaif werkt aan de wereld van morgen. Een wereld waarin de mens niet langer een centrale rol speelt, maar wel onlosmakelijk onderdeel is van de natuur. Een wereld met ruimte voor alle leven op aarde.' Dat is taal die ons als IVN-ers aanspreekt! Daarom gaan we op bezoek. Wie is Daniël Knoop, waar komen zijn idealen vandaan en wat doet hij om ze werkelijkheid te maken?

Wie is Daniël Knoop?

Daniël (1980) groeide op in Groningen. Hans van der Lans - bekend van Stichting Kritisch Bosbeheer en Ecoplan Natuurontwikkeling - was zijn overbuurman in Helpman. Door Hans kwam hij als kleuter in aanraking met natuurontwikkeling. In Wageningen, waar hij Tropisch Landgebruik studeerde, koos hij als eerste afstudeerrichting ecologie. Na zijn studie belandde hij in de ontwikkelingssamenwerking en werkte o.a. voor de

VN Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO), als ondernemer in Congo en voor Solidaridad Network wereldwijd. Gaandeweg raakte hij teleurgesteld in de ontwikkelingssamenwerking. 'Het economische systeem is gebaseerd op uitbuiting, exploitatie van zowel natuur als mens', zegt hij nu. 'Als je dat niet onderkent, verandert er niets'. Wij zijn in eigen land aan zet, vindt Daniel. 'We leven op zeer grote voet, hebben een extreem lage biodiversiteit en door onze veehouderij drukken we een groot stempel op buitenlandse natuur en landgebruik,' aldus Daniel. 'Wie ben ik om in andere landen te vertellen hoe het beter moet, als de echte uitdaging thuis ligt?'

Terug in Nederland sloeg Daniël nieuwe wegen in. Zijn focus ging nu meer op de natuur liggen. ‘Ik besepte dat ons basisprobleem is dat we onze verbinding met de natuur kwijt zijn’, zegt hij. ‘We leven in een schijnwerkelijkheid die steeds meer wordt bepaald door bureaucratie en modellen. Neem houtige biomassa als

klimaatneutrale energiebron. Je hoeft niet briljant te zijn om te snappen dat dat een bizar idee is.’ Daniel ziet overal zulke voorbeelden. ‘Zo berusten IPCC-modellen (IPCC is de organisatie van de Verenigde Naties die de risico’s van klimaatverandering evalueert, red.) al sinds jaar

en dag deels op technologieën die nog niet bestaan, onbewezen zijn of peperduur’, legt hij uit. Of neem het feit dat wij onze landbouw als voorbeeld voor de wereld zien. Maar ook de toeslagenaffaire en de manier waarop daarmee wordt omgegaan is een voorbeeld. ‘Een geval van onthechting,’ zegt Daniel; ‘zowel de menselijke als de natuurlijke maat is weg.’

Ook in het natuurbeheer is men volgens Daniël losgezongen van de werkelijkheid. ‘Vaak kloppen de referenties niet. Is de Nachtegaal een vogel van het dichte, oude bos? En het korhoen een heidevogel? Nemen we het begin van de 19e eeuw als ijkpunt of kijken we naar de situatie van net na de ijstijd of in de Middeleeuwen?’ Volgens Daniel maakt men vaak arbitraire keuzes en gaat vervolgens rigoureus tot achter de komma beheren. Op basis van natuurdoeltypen. Terwijl natuur dynamisch is, nooit hetzelfde blijft. Daniel verwijst grinnikend naar het boek Kerken van goud, dominees van hout van roofvogelspecialist Rob Bijlsma. Die verzamelde niet alleen decennialang data van roofvogels, maar ook over het gedrag van natuurbeheerders. ‘Hokjesnatuur,’ zo typeert Daniel de stand van zaken.

Hij gaat op zijn eigen manier om met de teleurstellingen. ‘Ik heb besloten om me niet blind te staren op de dingen waar ik niets aan kan veranderen, maar om

me bezig te houden met de dingen waar ik wel invloed op uit kan oefenen.’ ‘Er liggen twee scenario’s voor’, zegt hij. ‘Het eerste is het bijltje erbij neergooien en te aanvaarden dat het misgaat. Ik acht de kans groot dat de mens - en vele gewervelde dieren met ons - op korte termijn uit zullen sterven,’ aldus Daniel. ‘Maar zolang ik dat niet zeker weet, en dat kan ik gelukkig niet weten, heb ik de morele plicht om er het beste van te maken. En dat levert een prachtig, tweede scenario op: in plaats van ons blind te staren op alles wat er fout gaat, kunnen we ook onze droomwereld creëren.’ Als veel mensen voor die laatste optie kiezen, hebben we misschien een kans, voegt hij toe. Hij geeft eerlijk toe dat hij geworsteld heeft met het eerste, pessimistische scenario en nog wel eens moeite heeft optimistisch te zijn. Maar met Waldlaif richt hij zich op het tweede: zoveel mogelijk mensen overhalen om het verschil te gaan maken.

Dat begint met bewustwording. Daniël: ‘Vraag je af: wie ben ik, waar ben ik, waarom ben ik hier? Wat doe ik wel, wat doe ik niet?’ Hij doelt niet alleen maar op de negatieve effecten van ons bestaan, zoals onze consumptie, maar ook op goedbedoelde zaken met minder goede effecten.

Ontwikkelingssamenwerking is een voorbeeld, maar ook ons natuurbeheer. ‘Onze natuur wordt kapot beheerd,’ zegt Daniel. ‘Pas als we ons volledig bewust worden van de rol die we spelen, en hoe in de natuur alles met elkaar verbonden is, kunnen we veranderen. Dat

betekent: anders omgaan met de aarde. Ik zou graag zien dat de mens meer een bewuste deelnemer wordt en minder beheerder, rentmeester of economische gebruiker.’

Het goede nieuws is dat we als ‘gewone’ mensen heel veel kunnen doen om de wereld mooier te maken. ‘Omdat juist veel kleine soorten het moeilijk hebben in ons eenzijdige, grootschalige landschap, kun je ook in een kleine tuin het verschil maken. Dat betekent niet dat die tuinen allemaal volledig moeten verwilderen.

Mensen bepalen zelf hoe hun tuin eruitziet, maar ze kunnen zich bewuster worden van de effecten van de keuzes die ze maken.' Door middel van co-creatie begeleidt Waldlaif dit soort processen. 'Bij co-creatie zijn mensen eigenaar van het proces, ontwikkelen ze hun eigen kennis en maken zo bewuster keuzes. Die wortelen beter. Je tuin of landgoed wordt zo meer van jou en hopelijk meer van de natuur.'

Rewilding

In De Punt geeft hij er zijn eigen draai aan. Op kleine schaal past hij principes van 'rewilding' toe, ofwel opnieuw verwilderen. 'Ruimte en tijd voor natuurlijke processen leiden tot écht natuurherstel. Denk aan de aftakeling van een boom; bij elke fase horen nieuwe soorten. Je bent er dus niet met allemaal eiken in dezelfde leeftijd, maar zou ook jonge eiken, stervende eiken en dode eiken moeten hebben,' aldus Daniël. Als je de teugels viert of loslaat, zullen er misschien enkele soorten verdwijnen, maar we zien ook nieuwe flora en fauna verschijnen. Zo ontdekte Wankja Ferguson (van ecologisch hoveniersbedrijf 'Vlinder er Bij Natuurtuin in Groningen') de zeer zeldzame moshommel op het terrein in De Punt. 'De hoofdprijs is voor mij een stukje aarde waar ik niet het middelpunt ben, maar gewoon mag zijn. Leren loslaten, dus.'

Tot slot: hoezo de naam Waldlaif?

'Wald, oerbos, woud en laif klinkt natuurlijk als life, maar draagt ook het Groningse lief(de) in zich...', zegt Daniël. 'Een beetje liefde voor het oude bos, dat zou een hoop goed doen.'

Meer weten? Kijk op www.waldlaif.nl. Daar vind je ook een link naar een interview dat TV Drenthe met Daniël hield en komt zijn rewilding project in beeld.

Gevarieerde seks

Tekst: Heim Meijerink

Wij zien het graag: twee vogels als echtpaartje, minnekozend, eeuwig trouw en monogaam. Ja ja, maar niets menselijks is onze dieren vreemd.

Vreemdgaan

Vroeger dacht men dat de meeste vogelsoorten seksueel monogaam waren. Een Engelse bioloog verzamelde in de jaren zestig alle toen bekende gegevens over paarsystemen bij vogels en trok daaruit de conclusie dat 90 procent van alle vogelsoorten monogaam was. Twintig jaar later werd via DNA-onderzoek

vastgesteld dat de meeste vogels niettemin erg vaak “vreemdgingen”, ook als ze in hun normale gedrag uiterst monogaam waren. Bij postduiven bijvoorbeeld wijzen DNA-onderzoeken steevast uit dat meer dan 20 procent van de broedsels geen zuivere koffie is, dat er dus een andere vader in het spel was.

Zuivere monogamie komt bij vogels feitelijk maar heel weinig voor. Er zijn maar weinig soorten die nooit vreemdgaan, de knobbelzwaan is een voorbeeld,

en de papegaaiduiker. Aan de andere kant zijn er soorten die voortdurend aan rommelen. Het ornaatelfje in Australië is er zo eentje. Onderzoekers hebben vastgesteld dat in de nesten van dit vogeltje soms wel twee derde van de nakomelingen een vreemde vader heeft. Let wel, het is verder een monogame vogel!

Aanvankelijk dacht men dat de mannetjes het initiatief namen tot al die buitenechtelijke escapades, en dat de vrouwtjes het slachtoffer waren. Later kwam men erachter dat de dames even goed de aanstichter konden zijn.

Homofilie

Een andere seksuele variatie bij vogels betreft homofilie.

Het bestaat nog niet zo lang dat er ook in de wetenschap normaal gesproken wordt over homoseksualiteit onder dieren en vogels. Wetenschappers hebben homoseksuele seks waargenomen bij 130 vogelsoorten. Er zijn veel verhalen over pinguïns, bijvoorbeeld twee mannelijke exemplaren eind jaren negentig in Central Park Zoo, New York. Ze werden Roy en Silo genoemd en ze hadden geen enkele belangstelling voor de vrouwtjes in hun verblijf. Ze vertoonden alleen maar verliefd gedrag naar elkaar en paarden ook. Ze bouwden samen een nest en probeerden een steen uit te broeden die de vorm van een ei had. Toen er een bevrucht ei werd ondergeschoven hebben ze dat uitgebroed. Het kuiken werd Tango gedoopt en de twee mannetjes hebben haar perfect groot gebracht.

Aardige jongens

Er zijn discussies gevoerd over de vraag wat het biologische nut is van dit verschijnsel in de natuur. Seks is toch bedoeld voor de voortplanting, en waar is dit gedrag dan goed voor? Misschien is het homoseksuele gedrag een soort vooroefening voor de echte paarvorming? Jonge mannetjes zouden zich zo bekwamen in het liefdesspel zodat ze later des te meer succes zouden hebben. Aan de universiteit van Californië hebben ze dit onderzocht onder grasparkieten. En wat bleek? Het resultaat was het tegenovergestelde: de vogels die zich in hun jeugd als homo hadden gedragen, kregen later juist minder vaak een vrouwelijke partner. "Nice guys finish last" schreven de onderzoekers: aardige jongens trekken aan het kortste eind.

Seks is meer dan alleen voortplanting, het heeft veel meer functies. Ook tussen vogels van hetzelfde geslacht. Soms is er een eenvoudige verklaring voor dergelijke relaties: liefde maakt blind.

TOLNER

BEELD - GELUID - HUISHOUDELIJKE APPARATUUR

Eigen technische dienst

Vacature

Lid werkgroep Bomen, Ruimtelijke Ordening en Milieu

Door het overlijden van Wietske Jonker-ter Veld in mei van dit jaar is er een vacature in de werkgroep Bomen, Ruimtelijke Ordening en Milieu ontstaan. Deze werkgroep is gevormd in samenwerking met IVN afdeling Eelde-Paterswolde. Wij willen graag dat één van onze leden een bijdrage aan de werkgroep gaat leveren.

Graag komen wij in contact met je. Als je meer informatie nodig hebt zou je contact kunnen opnemen met Tineke van den Berg, van.den.berg@home.nl

Namens het bestuur, Peter Kwast

Uit de krant

Heerlijke gids over vogels in muziek, van Mahler tot Pink Floyd

Dat voor sommige componisten (Olivier Messiaen!) de vogelzang een rijke bron van inspiratie was, is voor veel muzikliefhebbers geen nieuws. Dat vogels (nachttegaal en leeuwerik voorop) veel vaker klinken in muziek, bewijst de Vlaamse psycholoog, natuurkenner en amateurmusicus Fernand Rochette in *De vogel en de componist*.

Soort voor soort behandelt hij alfabetisch 47 vogels, en de 100 muziekstukken waarin die klinken. QR-codes linken naar webpagina's (over de vogel) of YouTube-fragmenten (met de muziek).

Hoor maar: een koekoek in de Eerste symfonie van Mahler, een ijsvogel bij Ravel, maar evengoed een nachtegaal bij Pink Floyd of een zanglijster bij The Kinks.

Rochette is de ervaren vogelaar die je meeneemt in het muziekveld en je wijst op soorten die je zelf niet direct had herkend. Een heerlijk boek voor de vogelaar die door regen niet naar buiten kan, of de muziekminnaar die niet naar buiten wil.

(Jean-Pierre Geelen in de Volkskrant van 11-9-2021)

Alles onder 1 dak

Voorheen Formido

KlusWijs Voordelige bouwmarkt • Uitgebreid assortiment • Verfspecialist
KW Wonen Deuren • Zonwering • Vloeren • Raamdecoratie • Woonaccessoires
Kastvisie Inbouwkasten • Schuifdeuren voor kasten • Maatwerkmeubelen

KlusWijs Tynaarlo Onlandweg 5 • 9482 TC Tynaarlo • 0592 - 541 714 • www.kluswijs.nl

✓akkundig ✓ertrouwd ✓oordelig

Milieubewust en duurzaam boeren

Tekst: Ina Maring

Foto's: Ina Maring en Wil Folkers

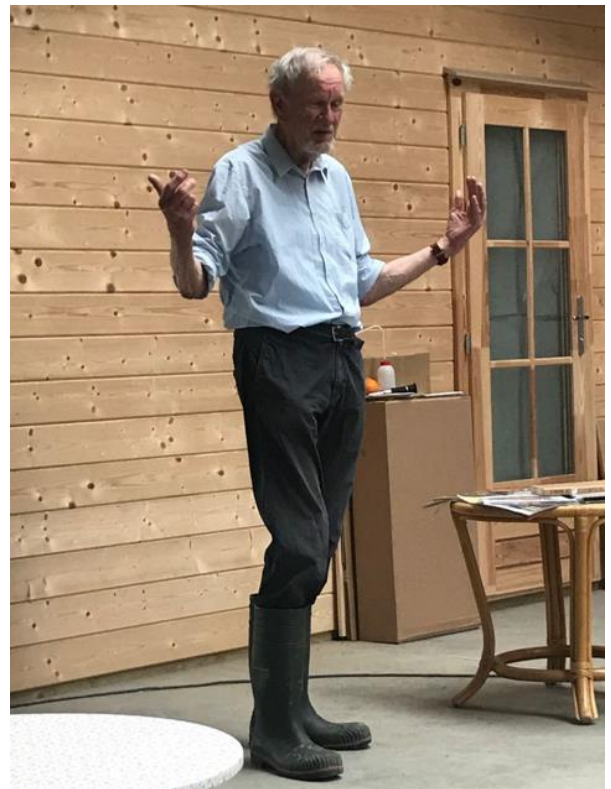

Op 5 juni vond een excursie plaats naar de Horaholm, het biologisch dynamische bedrijf van de Maatschap Westers, aan de uiterste noordkust van Nederland. De omvang van Horaholm is 120 hectare, waarvan 35 hectare kwelder. Harm Westers vertelt op enthousiaste wijze hoe het

bedrijf tot stand is gekomen, over de verschillen en de successen ten opzichte van de 'reguliere' landbouw en over de geslaagde en mislukte experimenten. Ook geeft hij aan hoe belangrijk het is dat de juiste mineralen door een andere bewerking van de grond in de producten terecht komen en dat die daardoor een hogere en gezondere voedingswaarde bezitten. Over het belang van een 'eerlijke' landbouw, zonder uitputting van de grond, zonder kunstmest en door een ander beheer van de bodem.

Geschiedenis van Horaholm

Harm en Riet schakelden in 2002 na lange overweging over van een gangbare naar een biologische bedrijfsvoering. In 2006 kwam hun zoon Erwin in het bedrijf en werd de Maatschap Westers gevormd. Harm en Edwin zijn meerdere malen op cursus zijn geweest bij Duitse pioniers op dit gebied, Friedrich Wenz en Dietmar Näser (www.humusfarming.de). Alle beschikbare informatie uit vaktijdschriften en van internet wordt gebruikt om de

Harm Westers

ontwikkelingen te volgen en zo mogelijk toe te passen. Excursies en gesprekken met collega-boeren in binnen- en buitenland leverden enorm veel kennis op en die kennis wordt wereldwijd uitgewisseld. In 2021 werd doorgeschakeld naar biologisch-dynamische bedrijfsvoering. Nu anno 2021 staat er een modern biologisch-dynamisch akkerbouw en groenteteelt bedrijf waarin gewerkt wordt aan de ontwikkeling van een uitsluitend *regeneratieve* bedrijfsvoering.

Regeneratieve landbouw

Sinds 2014 zijn Harm en Erwin bezig met het ontwikkelen en toepassen van ‘regeneratieve landbouw’. In de regeneratieve landbouw, ook wel kringloop-landbouw genoemd, wordt verdergegaan met een aantal ontwikkelingen waar zij al mee bezig waren, zoals het niet meer ploegen en het zaaien van groenbemesters. “Nieuwe ontwikkelingen die we zijn gaan toepassen naar aanleiding van de cursussen zijn: het bereiden en verwerken van kruiden-fermenten, het ondiep weg ‘schälen’ (schillen) van groenbemesters en het gericht bemesten volgens de balansbemesting-methode.” Het uiteindelijke doel hiervan is een vorm van landbouw te ontwikkelen die de meest mineralen- en vitaminerijke producten oplevert, duurzaam en zonder het milieu te belasten. Dit gaat met een ongekend snelle opbouw van humus (opslag van CO₂) in de bodem!

Mineralen kringloop

Na de omschakeling naar biologische landbouw is er (in 2002) op het bedrijf veel dierlijke mest aangevoerd om de bodem vruchtbaarder te maken, omdat een biologische boer geen kunstmest wil en mag gebruiken.

“Aangezien we de klaver die we teelden verkochten aan een veehouder en de mest weer terugkregen, ontstond het idee om de klaver rechtstreeks op het eigen land uit te rijden.” Dit bleek zoveel voeding voor de bodem te geven dat er veel minder mest nodig was. Harm en Erwin kwamen er echter vrij snel achter dat het helemaal niet nodig is om klaver van het ene naar het andere perceel te

brenge als bemesting. Dit kost namelijk geld en energie die bespaard kan worden door te zorgen dat er na én voor een gewas altijd een groenbemester staat. Er werden meer en verschillende groenbemers geteeld voor eigen gebruik. Deze groenbemers vullen dus alle 'lege' plekken in het bouwland op tussen de gewassen. Er worden minimaal 10 verschillende plantensoorten in verschillende samenstellingen door elkaar heen gemengd en zo mogelijk dezelfde dag gezaaid als een gewas geoogst wordt. "Soms zaaien we die al onder een gewas, bijvoorbeeld haver of zaaizaden, zodat er bij de oogst al een mooie groenbemester staat." Bovendien wordt de grond dan beschermd tegen uitdroging door de zon of de wind en dat is weer goed voor de mineralen die zich vlak onder de oppervlakte bevinden.

Creatief boeren

In 2004, twee jaar na de overstap naar de biologische bedrijfsvoering, wordt er geëxperimenteerd met een alternatief voor het ploegen. Er wordt geen ploeg, maar een zogenaamde woeler gebruikt. De bovenlaag van de grond wordt daardoor niet helemaal omgekeerd, maar losgewoeld. Daarnaast wordt er op de akkers strak in vast stroken gereden. Hierdoor heeft het bodenleven meer bescherming in 'veilige zones'.

De trekkers van het bedrijf hebben smalle banden om de rijpaden zo smal mogelijk te houden. Een GPS-systeem helpt hierbij. Duidelijk is, dat de grond op de rijpaden wordt aangedrukt en de stroken daartussen uitermate geschikt blijven voor de teelt van gewassen.

Een andere ontwikkeling is het maken van zogenaamde compost-thee. In grote

Bak voor 'compost-thee'

zelfgemaakte bakken van gaas en folie wordt 'landbouw-afval' en water in 24 uur omgezet in compost-thee. Deze 'thee' wordt tijdens of direct na het inzaaien en poten via een vernevelaar over de akker verspreid. Harm legt uit dat voor veel ontwikkelingen, zoals de ontdekking van het gebruik en succes van deze vorm

van bemesting, nog geen apparaten bestaan. “Je kijkt de kunst af bij andere boeren via internet!”

Natuurbeheer

Op het bedrijf werd voor de omschakeling al aan diverse vormen van natuurbeheer gedaan. Voor de familie Westers zijn akkerrandenbeheer, veldstruweel, rietsloten, bermen en dijken met bloemen en kleine poeltjes een onlosmakelijk onderdeel van het biologisch-dynamische bedrijf. De openstelling van het 2,5 km lange kavelpad langs de akkers naar het Wad voor fietsers en wandelaars geeft aan, dat dit bedrijf midden in de maatschappij wil staan en een bijdrage wil leveren om de kloof tussen boer en burger te dichten.

Nieuwe bewaarschuur

Tot 2016 werden alle producten bij collega boeren en koelbedrijven opgeslagen. Eind 2015 ontstond de wens om onze producten meer zelf te bewaren en te verwerken. “Daardoor krijgen we in de rustige wintermaanden meer werk en kunnen we de producten naar wens verwerken en verkopen”. De nieuwe schuur is voltooid in 2017.

In 2021 werden de volgende gewassen verbouwd: Winterpeen/Waspeen, (Poot)aardappelen, Glutenvrije Haver, Doperwtten, Bruine Mosterd, Radijsaad, Tuinbonen, Goudsbloem, Tuinkers, Klavers en veel Groenbemesters.

De Horaholm heeft intussen een aantal vaste afnemers zoals biologische winkels. Andere producten vinden hun weg naar het buitenland. Maar er staat ook een kraam bij de ingang van het erf.

De excursie heeft veel duidelijk gemaakt: het verschil tussen ‘gewone’, biologische en regeneratieve landbouw, het verkrijgen of ontbreken van support bij milieubewust en duurzaam boeren, de aanwezigheid van mineralen en vitamines in de landbouwproducten, de investering in middelen en tijd, etc. Met een enorme dosis aan enthousiasme en verantwoordelijkheid voor de toekomst van mens en milieu houdt de familie Westers de Horaholm draaiende. “We zijn nog lang niet uit ontwikkeld!” Al met al een leerzame middag waarin dit prachtige bedrijf en de eigenaren centraal stonden.

(Deels ontleend aan: www.horaholm.nl)

Mooie dieren op de Welterberg

Tekst en foto': Inneke Brouwer

Op 24 september hadden we een activiteit van ons schoolproject met De Vijverstee. Rond 12.15 uur kwamen 19 kinderen van groep 7/8 met leerkracht en hulpmoeder met de fiets aan bij de Welterberg, om onderzoek te doen naar bodemdieren, insecten, spinnen, sporen.

Van tevoren had ik me goed georiënteerd op het terrein, en gekeken naar wat daar leefde. Daarbij had ik me extra verdiept in de mestkever, in de hoornaars, het leven van de spin en in het onderwerp grafheuvels.

Deze groep kinderen had veel behoefte aan doe-opdrachten, dus na een korte uitleg over het verschil tussen dop- en struikheide en over de drie grafheuvels, gingen de kinderen, twee aan twee met bakken gevuld met zoekkaarten van bodemdiertjes, insecten, spinnen en voorzien van lepel en louppotje het veld in. Het resultaat was overweldigend. Tijgerspin, viervlekwielwebspin, kruisspin, wantsen, sprinkhanen, mestkevers, kruisspin, en na graven vonden de kinderen vele engerlingen en emelten.

Ook kreeg het hoornaarsnest bij de dode berk aandacht en kon ik vertellen dat de hoornaars de cellulose van de bast van de berk fijn malen om hiermee een nest te maken. Daarbij gebruiken ze ook het zoete sap van de berk als voedsel. De hoornaar leeft een seizoen, alleen de koningin die aan het einde van het seizoen wordt geboren, overwintert om het volgende jaar een nieuw nest te maken. Zij komt eind april uit haar winterslaap en bouwt een nest in mei, waar ze haar eitjes in afzet. De larven worden verzorgd door de koningin en begin juni zijn de larven ontwikkeld en verpoppen ze zich. Eind juni verschijnen de eerste werksters, die

vlijtig de taken van de koningin overnemen. Eind augustus legt de koningin eitjes, de vruchtbare mannetjes paren. De koningin slaat sperma op in haar lichaam en de mannetjes sterven. Zo begint de hele cyclus opnieuw.

Een bijzondere vondst was een hagedis, die de kinderen hadden opgegraven. Na grondig speurwerk, kwam ik op de zandhagedis, vanwege de bijzondere oogtekening op de rug van deze hagedis. Het was een leerzame, leuke dag.

Brink 10, 9481 BE Vries
info@brink10.nl
www.brink10.nl

Nieuwkomers

Tekst en foto's: Nicolien Bottema

Neofauna? Nieuwe planten worden wel neofyten genoemd, maar nieuwe dieren heten exoten en meestal zijn ze niet geliefd. Ook in ons kleine gebiedje duiken steeds nieuwe exoten op: een tijd geleden al de **paardenkastanjemineermot** die bruine plekken eet in de bladeren van paardenkastanjes. Onze kastanjeboom is enorm, hij staat naast het kippenhok en heeft daar volop te eten. Omdat we hem graag gezond willen houden harken we het afgevallen blad de kippenren in, zodat de kippen alles door elkaar krabben en de mineermotten zich niet kunnen verpoppen.

De volgende nare exoot was het **Usutu virus**, dat vooral toesloeg bij merels, maar heel dramatisch ook aan onze 4 Laplanduilen het leven kostte. Zo triest om ze een voor een te zien sterven zonder dat je er iets aan kon doen. Zulke lieve uilen.

Een positievere nieuwkomer zag ik twee jaar geleden voor het eerst. Voor het raam waren twee verbazingwekkend knalrode wantsen aan het paren. Nooit eerder gezien. De zwarte tekening op hun rug leek op een Afrikaans masker. Het bleken **vuurwantsen** te zijn. In twee jaar tijd hebben ze de tuin overgenomen: ze zitten overal, vaak in hun buitenverblijf in de bloemen van de malva's of ze hokken samen in de zon

Vuurwantsen in een malva

in meer-generatie samenscholingen. Ze worden waarschijnlijk niet gegeten door de tuinvogels, want knalrood en ze zijn blijkbaar volstrekt onschadelijk.

Een minder onschadelijke, akelige nieuweling is een recent optredende **vogelteek**. Paul van der Veur vond vorig jaar een dood vinkje met een teek op zijn kop in de tuin en vrijwel tegelijk ging een tortel van mijn dochter dood, met ook zo'n teek op z'n kop. Sindsdien houden we de tortels goed in de gaten. Zodra er een suffig uit zijn ogen begint te kijken en niet meer eet, blijkt hij een teek op zijn

kop te hebben. Ze eten niet meer en soms krijgen ze een oogontsteking met een dik opzwellend oog en zien niets meer. Als je de teek niet verwijdert gaan ze gewoon dood. Het gekke is dat de postduiven in het hok ernaast er geen last van hebben.

De buxusmot

(De tekeningen waarnaar verwezen wordt staan op de binnenkant omslag voor; de foto's staan hieronder.)

Mijn allernieuwste 'plaag' is iets dat zuidelijker Nederland al een paar jaar teistert, maar in mijn tuin nog onbekend was: de buxusmot (*Cydalima perspectalis*). Drie maanden geleden was hij er opeens (tekening nr. 1). Ik had veel buxussen, ooit nog uit de burgemeesterstuin in Haren. Ze zagen er steeds fris

foto 1

foto 2

foto 3

foto 4

foto 5

foto 6

foto 7

foto 8

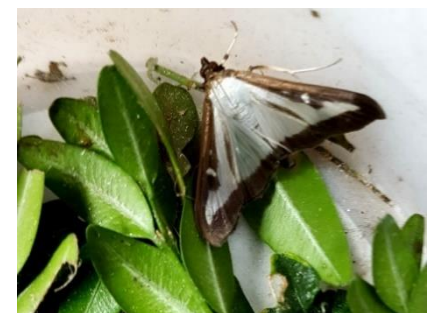

foto 9

en gezond uit, maar begin zomer zag ik opeens aangevreten takken. Vooral aan de onderkant, meer in de schaduw was de ergste vraat. De takken werden grijsig in plaats van groen, topblaadjes hadden ovale witte plekken of waren doorzichtig zonder bladgroen. Je zag hopen rupsenkeutels en de takken begonnen op frivolité te lijken, met alleen wat krullerige nerven in plaats van bladeren (foto 3). Met enig zoeken vond ik ook wat rupsen. Ik gaf ze aan de kippen, die er dol op waren. De buurman snoeide mijn buxus als verjaarscadeau en begroef het afgeknipte blad, wat volgens hem beter is dan het aan de kippen geven. Toch waren er nog steeds rupsen. Volgroeid zijn ze ca. 4 cm lang, groen met zwarte stippen, zwarte en witte strepen en een zwartglanzend kopje (foto 2). Ik vroeg me af waar en hoe ze zich zouden verpoppen, want ik was bang dat ze zich in de grond zouden ingraven. Dan zou het een goed idee zijn om de kippen los te laten scharrelen, maar toen zag ik dat de rupsen cocons maken in de buxusstruiken. Die zijn niet makkelijk te zien maar je kunt ze vinden waar de uiteinden van twee of meer takken aan elkaar zijn geplakt, of als een dikke bobbel aan de onderkant van een tak. Je kunt ze voelen door een tak door je vingers te halen en wanneer takken niet uit elkaar willen is het meestal ook bingo. Als de rupsen gaan verpoppen veranderen ze van vorm en kleur. Eerst worden ze wat toegespitst, breder in het midden, met grote zwartglanzende ogen (foto 4). Ze plakken bladeren van twee of meer takjes aan elkaar met spinsel (tekening nr. 5), gebruiken afgevallen blad als dak of rollen zich erin op (foto 5). Als ze zich eenmaal in hun cocon hebben verschanst, verpoppen ze. Eerst worden ze rolrond en geelgroen, net een worstje (foto 6 en tekening 3) na een tijdje worden ze bruiner en zie je ze vaak zelfs uit hun cocon steken (foto 7). Ik zoek nu dagelijks de cocons op, breek ze open en voer de inhoud aan de kippen, die erom vechten. Ze grissen de rupsjes eruit voor ik die goed en wel open heb en de rest rent er begerig achteraan. Ik dacht dat ik de hele winter tijd zou hebben om cocons te zoeken, maar niets is minder waar. Er blijken meer generaties per jaar te zijn. Voor het maken van de tekening verzamelde ik cocons en vond tot mijn verbazing lege doppen. In mijn onnozelheid was ik blij en dacht: "ha, al opgegeten door een koolmees of zo", maar nee, ze waren juist uitgekomen (foto 8). Dat bleek ook toen ik uit mijn ooghoek iets zag bewegen op tafel: in het plastic bakje met cocons was een vlindertje uitgekomen (foto 9). Het leefde niet lang, na drie dagen was het dood, maar intussen waren er drie nieuwe uitgekomen. Hoewel je de vlinders zelden ziet omdat het nachtvlinders zijn, zag ik begin oktober een

vlindertje in een struik, dat ondanks het koude weer dus zelfs buiten nog was uitgekomen. En nu, half oktober vind ik jonge rupsjes. De minieme babyrupsjes zaten in hun eentje in een soort wiegje, tussen twee lagen spinsel binnen twee aan elkaar gekleefde, verse blaadjes (foto 1 en tekening 4 en 5). Ik dacht dat de vrouwtjes hun eieren één voor één in zo'n wiegje afzetten, maar had het weer

Lymantrichneumon disparis

helemaal mis. Ze blijken juist veel eieren tegelijk te leggen en deze 'wiegjes' zijn door de rupsjes zelf gesponnen. Het zijn hun overwinteringscapsules, waarin ze vrieskou en sneeuw kunnen overleven. Je kunt deze 'wiegjes' vinden waar blaadjes aan elkaar zijn gekleefd, ook van twee verschillende takken. En ik begrijp nu dat die witte spinsel-ovalen op oude bladeren de overblijfselen zijn van dergelijke kapsels. Dat betekent dat

de buxusmot vorig jaar al toe heeft geslagen zonder dat ik het doorhad. Ik vond het hoopvol dat ik bij zonnig weer bruinrode sluipwespen door de buxus zag patrouilleren, o.a. één met de niet te onthouden naam *Lymantrichneumon disparis*, maar die heeft helaas de plakker, een nachtvlinder, als gastheer. Het zou mooi zijn als hij op de buxusmot zou overschakelen.

Het is niet leuk dat de buxusmot gearriveerd is, maar wel heel spannend om erachter te komen hoe hij te werk gaat. Ik ben benieuwd hoe de situatie volgend jaar zal zijn en welke nieuwkomers ons nog meer te wachten staan.

Visdief | foto's Jan Westerhof

Herfstkamp in Oudemolen

Tekst en foto's: Tiffany Turk

Toen ik de oproep las voor het herfstkamp van ROEG!-tv in het kader van de Oktober Kindermaand, werd ik direct enthousiast. Een weekend kamperen op een natuurkampeerterrein, en allerlei excursies ondernemen, speciaal voor kinderen. Mijn oudste van 5 jaar was oud genoeg, en wát een mooie kans om dit samen met haar te kunnen doen. Mijn beide dochters spelen graag buiten, en ik probeer ze wat bij te brengen over de natuur van mijn eigen kennis, maar een kans om dit van échte boswachters te kunnen horen is natuurlijk fantastisch voor een kleuter!

18 september was het zover. Bij het gebouw van Staatsbosbeheer in Oudemolen mochten, bij uitzondering, de tenten worden opgezet. We troffen fantastisch kampeer-weer, wat in deze tijd van het jaar niet altijd gegarandeerd is. Met in totaal 7 volwassenen en 10 kinderen, was het een gemoedelijke groep. Mijn dochter maakte vanaf het begin vriendjes en vriendinnetjes, waardoor ze al snel over haar verlegenheid heen was.

Wel even wennen (ook voor mij) waren de camera's en de mensen van de productie. Er werden namelijk ook opnames gemaakt voor de ROEG!-uitzendingen in de Oktober Kindermaand!

Een dag bomvol activiteiten volgde er voor de kinderen. Allereerst op zoek naar insecten met behulp van een wit laken in het hoge gras. Met een vergrootglas en een zoekkaart werd er gekeken welke insecten we kunnen determineren. Door een andere groep werden er waterdiertjes gezocht in het diep naast het kamp. En met boswachter Evert Thomas zochten we naar sporen van grote en kleine dieren die leven op de hei. Onder leiding van Agnes Bakker van IVN, kon er geknutseld worden met natuurlijke en hergebruikte materialen. Grote favoriet van mijn

dochter was het camouflagespel toen de zon bijna onder ging. Uiteraard werd er ook een kampvuur gemaakt, broodjes aan een stok gebakken, marshmallows gegeten en ga zo maar door. De kinderen die terugkwamen van andere activiteiten, zaten vol verhalen, die tijdens het kampvuur verteld werden.

Een weekend om nooit te vergeten, en waar we samen mooie herinneringen hebben gemaakt. In het bos word ik nu door mijn dochter nog steeds attent gemaakt op de sporen die er te vinden zijn van verschillende dieren. Ze heeft er veel plezier gehad, en heel veel geleerd.

De opnames van het kamp zijn al uitgezonden op TV Drenthe. Via de website van ROEG.tv zijn de uitzendingen terug te kijken.

De fairtrade cadeauwinkel

wereldwinkel

Voor heel veel leuke kunstnijverheid

Koffie en thee in verschillende soorten

Curry's, Tony Chocolonely, Divine chocola en nog veel meer

**Westerstraat 9a
9481 CA Vries
tel: 0657682869**

Kruiden helpen ons de winter door

Kamille

Tekst: Erna Maria van Elk, kruidenvrouw

Graag wil ik iets vertellen over de echte kamille. Waarom? Als ik 's nachts niet kan slapen, zet ik een kopje kamillethee en kan daarna weer lekker verder slapen. Kamillethee zet je het liefst van verse of gedroogde kamille in een theepot. Kamille heet in het latijn *Matricaria chamomilla*. De plant behoort tot de familie van de composieten, de samengesteldbloemigen. Het is een eenjarige plant; ze bloeit tweemaal per jaar. De naam Kamille komt, volgens Jac. P. Thijse, waarschijnlijk uit het Grieks en betekent "kleine appel".

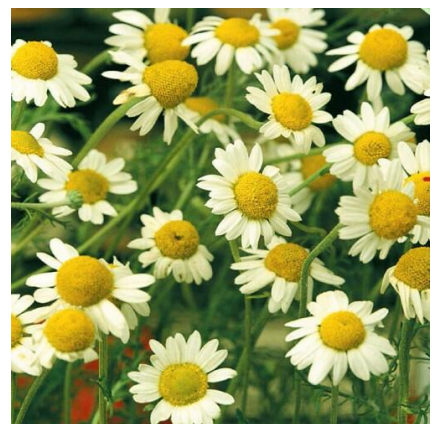
De oude Egyptenaren, Grieken en de Romeinen roemden dit kruid al om de goede werking bij koorts. De Egyptenaren hadden kamille aan de zon gewijd. *Matricaria* komt van *mater*, is moeder, *matrix* is baarmoeder en *caria* is zorg.

De geneeskrachtige werking van kamille is breed:

- Voor ons zenuwstelsel: kalmerend, bij stress en vermoeidheid, gebrek aan levenskracht, slapeloosheid, heimwee, nachtmerries.
- Voor onze spijsvertering: tegen buikpijn, maag- en darmstoornissen door stress, zweren in de darm, winderigheid en diarree.
- Ontstekingsremmend: bij tand- en kiespijn, blaasontsteking, oogontsteking (een kamille theezakje op de dichte ogen leggen), griep, verkoudheid, kinderziektes.
- Bij vrouwenkwalen: tegen menstratiepijn, krampen.

Gebruik en toepassing

- Thee, wordt gemaakt van verse of gedroogde bloemen.
- Olie, voor de huid, babybuikjes, werkt kalmerend.
- Zalf, van de bloemen.
- Tinctuur, van de bloemen.
- Stomen met de bloemen.

Ik noem dit kruid altijd "de moeder onder de kruiden". Het is zo'n mooi werkend kruid, dat ik er iedereen graag in deze na-corona-tijd op wil wijzen.

Coop

altijd dichtbij

Openingstijden

maandag t/m vrijdag	08:00 - 20:00
zaterdag	08:00 - 19:00
zondag	12:00 - 17:00

Coop Koetsier Vries & medewerkers

Oude Asserstraat 2

Samen maak je 't verschil

coop

AUTOBEDRIJF HAZENBERG B.V.

REPARATIE/ONDERHOUD, AIRCOSERVICE,
VERKOOP NIEUW/GEbruikt, TANKSTATION AVIA, WASBOXEN,
PECHHULP/TRANSPORT/BERGING, AUTOSCHADE.

Oude Asserstraat 32, Oude Asserstraat 19, Asserstraat 1

9481 BL Vries

Tel. : (0592) 54 12 12

Fax : (0592) 54 40 56

K.v.K.: 04035343000

www.autobedrijf-hazenberg.nl

info@autobedrijf-hazenberg.nl

Op zoek naar een heel bijzonder uiltje

Tekst en foto Roger Groesz

Afgelopen juni verzamelde een team enthousiastelingen van de steenuilenwerkgroep Eelde/Paterswolde/Vries zich op het erf van Enid Hirschler in Donderen. Met ladders, klimtuig en gereedschap in de aanslag, helemaal klaar om een paar wel hele kleine bijzondere uiltjes te laten ringen door ringer Rinus Dillerop. Al vele jaren op rij zorgt hier een echtpaar steenuil voor succesvol nageslacht. En na wat tegenvallers dit jaar kon de werkgroep wel wat succes gebruiken. Jammer genoeg lijkt ook dit keer het resultaat mager. Vier eieren, maar waar zijn die uilskuikens die er allang hadden moeten zijn?

In gesprek met Ronand Valstar van de steenuilen werkgroep Donderen, Yde en Vries over waarom het dit jaar nog niet loopt zoals hij graag zou willen. En waar de passie voor dit malle kleine uiltje toch vandaan komt.

Van alle vogels die je kunt beschermen, kies je voor zo'n apart klein uiltje. Waar komt die passie voor de steenuil vandaan?

Eigenlijk is het een beetje toevallig op mijn pad gekomen. Ik was met mijn vrouw onderweg in Zuidwest Drenthe en zag een beetje rare forse merel op een paaltje zitten. Nu weet ik wel wat van vogels, maar een rasechte vogelspotter ben ik niet. Toen ik beter keek zag ik al snel dat er op deze merel wel een heel raar gezichtje zat. De ogen waren veel te groot en hij had een houding die niet helemaal klopte. Dichterbij zag ik dat het echt een mini-uiltje was en ik was toen al meteen verkocht en vond het een heel intrigerend vogeltje.

Toen ik er meer over las ontdekte ik dat het een mysterieus beestje is. Zo klein als ie is, zo sterk en krachtig is hij ook. Ondanks zijn formaat pakt hij gerust een dikke veldmuis of een jonge spreeuw. Op het eerste gezicht denken sommigen misschien dat het een sukkeltje is. Zo verdrinken de jongen nog in een bak water als je niet oplet. Maar juist als je klein bent, moet je snel leren hoe je moet overleven. En dat snappen ze dan ook heel snel. Dan moet je dus wel een heel intelligent vogeltje zijn. Nadat Anne van de Zijpp vanuit IVN Eelde een werkgroep opstartte vroeg Erna van Elk van IVN Vries of ik dat hier ook wilde doen. En zo is het begonnen. Nu doe ik dat al een jaar of drie samen met Pieter Boekel, Ronald Pauw, Paul de Vries en Michiel de Leeuw.

Wat doen jullie als werkgroep?

We werken samen met drie andere sub-werkgroepen in de “Steenuilwerkgroep Eelde/Paterswolde/Vries” en zijn actief in alle omliggende dorpen en gebieden. Ons werk begint al in februari. Dan doen we onze ronde langs de kasten die we hebben opgehangen om te horen of er uiltjes actief zijn.

Dat begint met het afspelen

van de territoriumroep van het mannetje. Met een beetje geluk reageert er dan een echt steenuiltje. Eind april gaan we dan in de kasten kijken of er wat gebeurt. We komen dan ook vaak kasten tegen die door andere vogels bevolkt worden. Spreeuwen en mezen maken ook dankbaar gebruik van de door ons gemaakte steenuilencasten. Die ‘krakers’ laten we lekker zitten natuurlijk. Bij de kasten waar we een legsel vinden komen we na een aantal weken terug, hopelijk om jonge uiltjes te kunnen ringen. Vorig jaar is dat door de corona maatregelen niet gelukt, maar het jaar daarvoor kon dat bij 4 jongen.

Dat ringen doen jullie om onderzoek te doen, wat wil je vooral weten?

Het is vooral interessant om te zien waar onze uiltjes naartoe vliegen. De steenuil is behoorlijk honkvast. De meeste jongen broeden het jaar erna een paar honderd meter verderop. Dat maakt een populatie ook kwetsbaar. Als het ergens in een gebied slecht gaat, dan duurt het soms heel lang voor ze er weer terugkeren, als dat al gebeurt. En omdat ons gebied zo’n beetje aan de noordkant van alle leefgebieden zit komt er ook niet zoveel aanvliegen van andere gebieden. Maar gelukkig komt er heel soms ook een uiltje van verder weg. Dat is hier ook al een keer gebeurd met een uiltje uit Balloo. Hoe de uiltjes zich verspreiden is voor ons weer belangrijk om te bedenken waar we onze kasten op willen hangen. Je wilt toch proberen kleine leefgebieden aan elkaar te koppelen zodat de populatie sterker wordt en bestand is tegen een jaar waarin het een keer tegenvalt. Zoals dit jaar dus.

Wat maakt dit jaar tot een belabberd steenuilenjaar?

We hebben nog geen jongen kunnen ringen dit jaar. We hoopten er vandaag hier vier te kunnen ringen, maar dat is niet gelukt. Misschien komt het door de vorst eerder dit jaar. Die hakte er natuurlijk wel even in, een steenuil is maar klein en kan niet lang zonder voedsel. Maar we hoorden daarna toch genoeg uiltjes her en der. Mogelijk dat het natte koude voorjaar ook niet echt geholpen heeft. Insecten zijn nu later dan normaal. En de steenuil heeft wel een gevarieerd menu met muizen en wormen, maar moet het deze tijd vooral van mestkevers en meikevers hebben. Misschien dat die er wat te laat zijn.

Ai een domper dus? Blijft het beschermen dan nog wel leuk?

Ja een beetje een domper is het wel. Maar er is hier ook een lichtpuntje. Het vrouwtje dat hier op het nest zit heeft nog geen ring. Die moet dus ergens anders vandaan zijn gekomen, of van een natuurlijke broedplek hier ergens in de buurt. Dat is mooi om te zien. En natuurlijk blijft het leuk, ook als het een jaartje tegen zit. Het is mooi om jongen uit te zien vliegen uit een nestkast die je zelf hebt opgehangen. Of het jaar erna een jong met een eigen nest terug te vinden, of om te horen dat een jong uit jouw gebied verder weg op eieren zit. Maar het leukste is misschien nog wel het contact met de mensen die een nestkast willen op hun erf. Het zijn mensen die graag bezig zijn met de natuur en alles wat er om hun erf groeit en vliegt. Die bezoekjes aan de nestkasten gaan altijd gepaard met veel gastvrijheid en soms zelfs met koffie en gebak. En dan wil de planning wel eens helemaal in de soep lopen en merk je dat na drie bezoeken de dag al voorbij is, terwijl je er tien wilde doen op een dag.

Hoe gaan jullie nu verder?

We gaan eerst goed in de gaten houden hoe het met dit broedsel afloopt. En steenuilen hebben soms meerdere legsels per jaar, dus wie weet wordt het nog wat. En dan gaan we in het najaar weer rond om de kasten schoon te maken. Die hoeven niet al te goed schoon trouwens. De mooiste nesten vonden we soms op een dikke stapel nestmateriaal. En we kijken of de kasten nog steenmarter-veilig zijn. Een prachtig beestje, maar ook superslim in het kraken van onze kasten. Ondanks veiligheidssluisjes van hout en metaal komt dit slimme roofdiertje vaak een nestkast binnen om de eieren of jongen te pakken te nemen.

Wat kunnen mensen doen om te helpen bij de bescherming?

Er bestaat een erfwijzer over wat een goede inrichting is van je tuin, maar eigenlijk komt het er gewoon op neer om niet alles op te ruimen. Laat een stapel hout of dakpannen lekker liggen in een hoekje van de tuin. Dat trekt muizen en insecten aan en daar leven steenuilen van. En de uitjes zijn niet schuw. Ze zoeken graag onze erven en tuinen op. Het zou ook heel fijn zijn als mensen het aan ons melden als ze zelf een uiltje horen of zien. Het geluid is niet zo goed na te doen en het klinkt nog het meest als een fel pieuuuw pieuuuw. Als je het eenmaal hebt gehoord herken je het gelijk. Ook zijn we heel blij met de financiële hulp die we vorig jaar kregen. Met bijdragen van de Rabobank, het IVN en een gulle gift, konden we goede ladders en klimharnassen aanschaffen. Je wilt toch wel een beetje veilig naar boven en vooral weer veilig naar beneden. Met al die hulp kunnen wij ook de komende jaren nog volop aan de slag. Het streven is om ieder jaar meer uiltjes uit te laten vliegen. En het zit dit jaar misschien een beetje tegen, daar staan ook weer succesjaren tegenover. En het mooiste is als we na een paar van die succesjaren ook het aantal gebieden uit kunnen breiden. Met de inzet van enthousiaste vrijwilligers, de werkgroepen en al die enthousiaste burens met koffie en gebak en hun liefde voor dit bijzondere uiltje weet ik zeker dat dat gaan lukken.

(Overgenomen van de website van IVN-Eelde)

SLAGER ZIELSTRA **MEER DAN VLEES**

Nieuwe Rijksweg 13
9481 AN Vries
0592542298

gzielstra@gmail.com
www.slagerzielstra.nl

Studies van een koolmees

Meetnet Urbane Soorten (MUS)

Tekst: Anne Hielke v.d. Meulen

Foto's: Jakob Keun

Inmiddels doe ik alweer 10 jaar MUS-vogeltellingen in de bebouwde kom van Vries. Zodoende kwam ik op het idee om hier in de Kornoelje eens wat aandacht aan te geven.

Achtergrond

Juist van de vogels die het dichtst bij ons leven was altijd het minste bekend. De reden hiervoor is dat vogelaars het liefste natuurgebieden intrekken om vogels te

Zwarte roodstaart

gaan tellen (of agrarisch gebied met grutto's e.d.). Vandaar dat Sovon op een gegeven moment het Meetnet Urbane Soorten heeft opgestart. Het gaat hier om een niet al te veel tijd vragende telmethodiek. Deze is gebaseerd op telpunten die exact 5 minuten worden geteld, verdeeld over 3 telrondes in de periode 1 april-15 juli.

Sinds 2012 tel ik 11 telpunten in

de bebouwde kom van Vries. De telpunten zijn random gekozen (ja ja, het moet wel statistisch verantwoord). Jammer vind ik wel dat er toevallig geen enkel telpunt ligt in het centrale deel van Vries. Relatief veel telpunten liggen ergens aan de rand van het dorp. Niet vreemd dus dat er elk jaar wel van die niet-urbane soorten tussen zitten, zoals Boompieper of Grasmus.

MUS in Vries – 2021

In dit artikel beschrijf ik de resultaten van het jaar 2021. Het zal vast geen verrassing zijn dat de Merel gewoonlijk de meest getelde soort is. Deze wordt dit jaar echter ruim overtroffen door de Spreeuw. Dit wordt echter mede veroorzaakt door de telmethodiek, waarbij alle individuen worden geteld (geen territoria/broedparen). In groepen foeragerende vogels zoals ganzen en

spreeuwen komen zo nogal eens geflatteerd hoog uit. Dit jaar zat er bijvoorbeeld een groep van ca. 40 spreeuwen op de sportvelden van VAKO.

Echte zeldzaamheden hoef je bij MUS niet te verwachten. Maar het is nog niet zo lang geleden dat de Ooievaar in Nederland op het randje van uitsterven stond. Al vele jaren zit er een ooievaarsnest bij het telpunt Visio De Brink, maar inmiddels ook al bij het telpunt aan de Molenstraat.

En dan zijn er nog meer nesten in Vries, waar echter geen MUS-telpunten zitten. De Scholekster is eigenlijk een vogel van de kust en agrarisch

Boompieper

gebied, maar wordt steeds meer een broedvogel van bedrijventerreinen e.d. Ook het terrein van Visio De Brink is door de Scholekster ontdekt als prima broedlocatie.

Witte kwikstaart

De Gierzwaluw blijft altijd een bijzondere soort. Ze verblijven continu in de lucht, behalve tijdens het broeden. In de omgeving Lottinge zit elk jaar een groep Gierzwaluwen, die echter het beste te tellen is vanaf telpunt Asserstraat – Diepsloot. Ook in de omgeving Tipkampen zit jaarlijks een groep, maar daar is geen telpunt.

Het volgende overzicht bevat alle in 2021 getelde soorten (39), gerangschikt van hoog naar laag qua aantallen. De totalen zijn verkregen door de aantallen van alle 11 telpunten op te tellen, waarbij telkens het maximum van de 3 telrondes is genomen.

MUS in Vries: totale aantallen in 2021

Spreeuw 79, Merel 36, Huismus 29, Houtduif 27, Koolmees 20, Pimpelmees 19, Turkse Tortel 14, Zwartkop 14, Roodborst 13, Winterkoning 12, Tjiftjaf 11, Vink 11, Brandgans 11, Ekster 8, Heggenmus 8, Gierzwaluw 7, Zanglijster 7, Groenling 7, Grote Bonte Specht 6, Zwarte Kraai 6, Canadese Gans 6, Gaai 5, Wilde Eend 4, Ooievaar 4, Scholekster 4, Huiszwaluw 4, Boomkruiper 4, Kauw 3, Braamsluiper 3, Ringmus 3, Groene Specht 2, Bonte Vliegenvanger 2, Witte Kwikstaart 2, Kolgans 2, Nijlgans 2, Waterhoen 1, Goudvink 1, Zwarte Roodstaart 1, Boompieper 1

Bijzonderheden

Aan welke vogels kun je zien dat je hier in een Drents esdorp zit en niet in bijvoorbeeld een stad? Dan denk ik vooral aan de zeer hoge dichtheid van met name de Zwartkop die je hier hebt. Ook de Bonte Vliegenvanger is typisch voor een dorp als Vries (al valt het aantal dit jaar wat tegen). Vanaf telpunt Esveen is

Bonte vliegenvanger

nog wel eens een Geelgors te horen (dit jaar niet). De Matkop (mees) zit er ook wel eens bij, maar de laatste jaren niet meer. Daarentegen was dit jaar tijdens MUS wel 2 maal de luide opvallende roep van de Groene Specht te horen. Mijn indruk is dat die het prima doet in en om Vries.

Soorten met een lage trefkans bij MUS zijn o.a. Appelvink, Goudvink

en Goudhaan (geluid reikt niet ver). Deze worden dan ook nogal eens gemist, ook al zijn ze er wel. Opvallende afwezigen dit jaar zijn Boomklever en Boerenzwaluw. En ook de Holenduif is dit jaar helaas gemist (maar zit echt wel in Vries). Een uil heb ik nog nooit gehoord tijdens een MUS-telling, terwijl hier nogal wat Bosuilen zitten en ook Kerkuilen en Ransuilen. Voor uilen is MUS dus niet geschikt. Zoogdieren worden ook meegenomen tijdens MUS. Ik kwam dit jaar echter niet verder dan één Haas.

Struinen door het Noordlaarderbos

Tekst en foto: Ina Maring

Op 23 mei vond de excursie plaats naar het Noordlaarderbos, een bos en natuurgebied op de grens van Groningen en Drenthe. Onze gids was Ingrid Schenk, auteur van 'Kroniek van het Noordlaarderbos, de woelige achtertuin van de stad Groningen'. Ingrid Schenk is de belangrijkste bron voor dit artikel.

Het bos vormt onderdeel van het Nationaal Landschap Drentsche Aa, het Nationaal Natuur Netwerk (ecologische hoofdstructuur) en Geopark de Hondsrug.

Ontstaan

Het Noordlaarderbos ligt op de Hondsrug en is ontstaan in de voorlaatste ijstijd, toen ook de Hunze en de

Drentsche Aa ontstonden. In de laatste ijstijd werd de Hondsrug met dekzand bedekt. Aan de oostkant van het huidige bos ligt nog een zandverstuiving die hieraan herinnert. Onder andere een pingoruïne, de loop van de Drentsche Aa en de restanten van een oude smeltwatergeul zijn kenmerken uit deze periode.

Op de plek in het bos lag tot in de 19e eeuw een heideveld. In die tijd namen de zandverstuivingen in aantal toe als gevolg van intensiever gebruik van de wegrouwe en ontginningen in het heideveld. Na de ontginning kwamen verschillende delen van het grondgebied in handen van individuele boeren.

Waarschijnlijk werden toen wallen en houtwallen aangelegd ter afbakening van de eigendomsgrenzen. In de jaren 1880 en 1890 ging het slecht met de landbouw en verkochten de meeste grondeigenaren hun gronden.

Deze landbouwgronden werden aangekocht door de (jonk-)heren Van Swinderen, Quintus en Geertsema. Zij lieten er als investering vanaf 1880 een aantal productiebossen aanplanten met de bedoeling het hout te gebruiken voor de leerlooierijen en de mijnbouw. Het bos werd ook gebruikt als wildreservaat door de toenmalige eigenaren en voor buitenstaanders was het verboden gebied.

Tot ongeveer 1980 is het productiebos gebleven, daarna is er gevarieerder aangeplant en is de basis gelegd voor wat het bos nu is: het Noordlaarderbos kent een grote diversiteit aan bomen waaronder beuk, esdoorn, hazelaar, vuilboom, lijsterbes en enkele uitheemse soorten als zomereik, douglasspar, grove den, e.a.

Natuurmonumenten

Vanaf 1932 werden gefaseerd stukken bos aangekocht door Natuurmonumenten. Natuurmonumenten stelde het bos vanaf het begin ook open voor recreatie. Daartoe werd in 1935 een wandelroute uitgezet in het bos. Recreanten konden tegen een kleine vergoeding een toegangskaartje kopen bij de boswachter. In de jaren 1950 werd het bos kosteloos opengesteld voor recreanten. Inmiddels zijn er verschillende wandel- en fietsroutes in en bij het Noordlaarderbos.

In de periode '40-'45 was het bos niet toegankelijk voor publiek. In deze periode is het bos onderdeel geweest van een aan te leggen verdedigingslinie van de Duitsers. Restanten van tankgrachten, schuttersputjes en loopgraven zijn hier en daar nog te zien door de hoogteverschillen in de bodem.

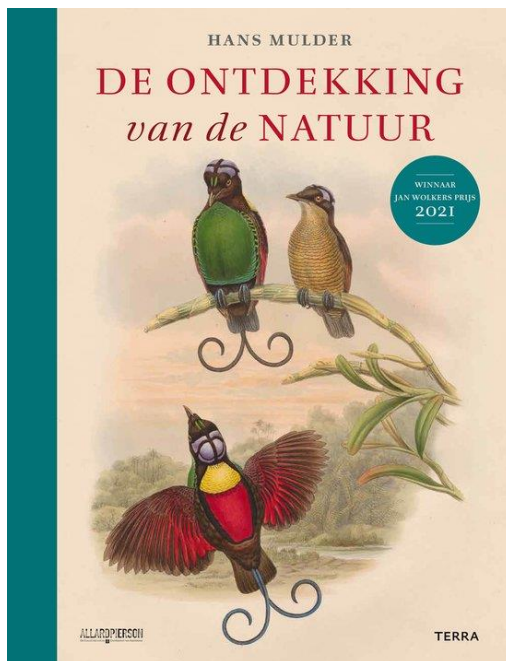
Het Noordlaarderbos heeft zich ontwikkeld tot een prachtig bos met een diversiteit in flora en fauna. Want hoewel in dit artikel de bomen en de ontstaansgeschiedenis centraal staan, is het natuurlijk zo dat dit gebied een enorm belangrijke habitat is voor talrijke vogels, insecten en (kleine) zoogdieren.

Boek

Ingrid Schenk heeft een prachtig boek geschreven over de rijke historie van het Noordlaarderbos. Samen met professionele en amateuronderzoekers verzamelde zij vijf jaar lang gegevens over dit bos. Al deze gegevens zijn samengebracht in de *Kroniek van het Noordlaarderbos*, een rijk geïllustreerd boek met uniek foto- en kaartmateriaal dat vol staat met verhalen over de geschiedenis van het Noordlaarderbos en omliggende gebieden.

Veel ontwikkelingen in dit gebied zijn door de eeuwen heen niet los te zien van de machtige handelsstad Groningen. Het boek draagt daarom als ondertitel: *de woelige achtertuin van de stad Groningen*.

Jan Wolkers Prijs 2021 voor ‘De ontdekking van de natuur’ van Hans Mulder

Hans Mulder, conservator van de collectie natuurhistorische boeken van de Universiteit van Amsterdam, is bekroond met de Jan Wolkers Prijs 2021. Zijn boek *De ontdekking van de natuur* is uitgeroepen tot ‘het beste natuurboek van het jaar’. Dat is zondag bekendgemaakt in het radioprogramma *Vroege Vogels*.

In zijn boek beschrijft Mulder de ontwikkeling van wetenschappelijke natuurstudie, tussen ongeveer 1500 en 1900. In twintig hoofdstukken put de auteur uit een rijk reservoir van anekdotes en uit illustraties uit natuurhistorische

werken van de wetenschappelijke collecties uit de Artis Bibliotheek die hij als conservator beheert. Zo verhaalt Mulder hoe de (Europese) mens sinds ongeveer 1500 de geheimen van de natuur trachtte te doorgronden.

Daarbij gaat het vooral over dieren en minder over planten – werken over die laatste zijn minder vertegenwoordigd in Artis. En dus schrijft Mulder over vogels zonder poten, bijzondere insecten en draken, die ooit gewoon tot het dierenrijk werden gerekend. Elders gaat het over Antoni van Leeuwenhoek, die met de door hemzelf gemaakte microscoop bacteriën in zijn eigen tandplak ontdekte.

Mulder wilde, zo schrijft hij, met zijn boek bewust geen wetenschappelijke verhandeling maken; noten en verwijzingen liet hij achterwege. Wel verwerkte hij de meest actuele wetenschappelijke inzichten. Met een doel, zo schrijft hij: ‘Bij veel van de verhalen kunnen we ons verbazen over hoe het mogelijk was dat men geen enkele twijfel had over beweringen waarvan wij nu weten dat ze niet waar of zelfs onzinnig zijn.’

Volgens de jury pakte Mulders ambitie ‘zeldzaam goed uit’. ‘Mulder is een rasverteller, hij schrijft toegankelijk en weet de lezer zo een boek lang bij de les te

houden – geholpen door vleugjes ironie en een riante verzameling illustraties en klassieke prenten’, aldus het juryrapport.

Volgens voorzitter Jean-Pierre Geelen, die de winnaar zondag bekendmaakte in *Vroege Vogels*, koos de jury voor ‘een boek dat nog jaren in de kast zal staan als een nieuwe klassieker. Voor een verteller die de lezer van begin tot einde weet te boeien en voor een uitgever (Terra, red.) die zichtbaar oog heeft voor kwaliteit en die ook alle ruimte geeft, in woord en beeld.’

Uit: De Volkskrant, 24 oktober 2021

Het verhaal bij de nachtvlinders op de achterkant

‘Elk jaar verschijnen er wel een paar nieuwe nachtvlindersoorten in onze tuin. Soorten die ik in eerdere jaren nog niet eerder gevangen had. Nu is in het algemeen bekend dat (nacht)vlinders een goede graadmeter zijn voor klimaatsverandering. Door dat het steeds warmer wordt komen soorten die normaal alleen in het zuiden leven steeds vaker in noordelijker gebieden voor. Of dit ook de oorzaak is voor de nieuwe soorten in onze tuin? Ik weet het niet maar feit is wel dat ik alweer diverse nieuwe soorten heb mogen vangen. Op de achterkant een paar foto's van de mooiste.

Over alle getoonde nachtvlinders vlinders valt wel het een en ander te vertellen maar ik zal me hier beperken tot de Wilgenhoutrups. Dit is een forse en sterke vlinder van ongeveer 4 cm lang en ca 2 cm breed. Het is een algemeen voorkomende vlinder uit de familie van de houtboorders (waarvan we in ons land 3 soorten kennen). In juni en juli heb je de grootste kans er één te zien. Nog bijzonder om te vermelden is dat ze niet kunnen eten.

Het vrouwtje legt haar eitjes in bastspelen van een eik, populier of wilg. Vaak in de buurt van oude uitkruipgaten van rupsen of andere beschadigingen. De purperrode rups, die wel 8-10 cm groot kan worden leeft onder de schors en in het hout van de waardplant. De rups overwintert 2 tot 4 jaar in de stam voordat hij in een cocon en daarna in een vlinder verandert.’

Jan Westerhof

Meer lezen? Kijk op www.vlinderstichting.nl

Activiteitenprogramma 2020-2021

Oktober 2021

Dinsdag 26 oktober

Lezing: Terug naar Rottumerplaat

door Aaldrik Pot en Nicolette Branderhorst.

Tijd: 20.00-22.00

Locatie: dorps huis 'De Pan' in Vries. Aaldrik en Nicolette verbleven voor Staatsbosbeheer van maart tot augustus 2019 als vogelwachters op Rottumerplaat. Ze vertellen aan de hand van prachtige beelden over de avonturen tussen de vogels en de zeehonden. Het was hun grootste wens om te ervaren hoe het is om een tijdlang te wonen en te werken op een afgelegen plek waarbij natuurstudie de belangrijkste de belangrijkste dagbesteding is. Ze laten zien hoe tienduizenden steltlopers uit alle macht proberen hun jongen groot te krijgen. Maar ze vertellen ook over hun onbegonnen werk tegen het strandvuil, de dynamiek van het zand, zee en wind en hun poging tot het leiden van een eenvoudig bestaan.

November 2021

Zaterdag 6 november

Natuurwerkdag in het Holtveen

Start om 9.30 uur bij de paardenstal van Hans en Thea aan het grote zandpad. Einde 14.00 uur.

Verwijderen houtopslag, onderhoud paden, enz. Doet u ook mee?

Voor gereedschap, koffie, thee, soep en broodjes wordt gezorgd.

Aanmelden bij Sipke Sikkes, sikkesvanelk@hetnet.nl of tel. 0592 533497.

Dinsdag 23 november

Lezing: Een kunstenaar op reis naar Spitsbergen

door Erik van Ommen, kunstschilder.

Tijd: 20.00-22.00 uur

Locatie: dorps huis 'De Pan' in Vries. In 2017 verbleef Erik van Ommen met zijn vrouw Wilma een week in het wetenschapsdorp Ny-Alesund op Spitsbergen. Vervolgens voeren ze met een expeditieschip naar het poolijs, op zoek naar de ijsbeer. Van deze reis maakten ze het boek "Spitsbergen - logboek van een kunstenaar".

Voor de pauze laat de kunstenaar aan de hand van video 's en prachtige afbeeldingen zien hoe hij verschillende technieken beoefent. Na de pauze zien we hoe hij in het hoge noorden heeft gewerkt en hoe

zij hun verblijf op Spitsbergen hebben ervaren.

Januari 2022

Zondag 23 januari

Nieuwjaars/snertwandeling op en rond het Noordsche Veld

Start om 10.00 uur bij het nieuwe bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer “De Natuurplaats”, Donderseweg 22, Norg.

De wandeling wordt begeleid door Peter van Wijk (SBB). In zijn inleiding zal hij kort iets vertellen over de (cultuur)historie en het beheer van het gebied.

Na de wandeling eten we snert met roggebrood en spek. De totale kosten zijn € 7.

Aanmelden bij Kor Mulder, kormulder@kpnmail.nl of tel. 0592 544139.

Februari 2022

Dinsdag 8 februari

Lezing: Plantenevolutie

door Dick Vuyk, KNNV en IVN Assen.

Tijd: 20.00-22.00 uur

Locatie: dorps huis ‘De Pan’, Vries.

In zijn lezing neemt Dick ons mee door lang vervlogen tijdperken. Wat voor processen gingen er vooraf voordat het eerste algje de zeeën ging bevolken en waarom waren deze processen noodzakelijk? Hoe en wanneer ontstonden de eerste

landplanten? Uitgestorven groepen die aan de basis stonden van de huidige flora komen aan bod, zoals primitieve polysporangiophyten en zaadvarens. Wat is de herkomst en verwantschap van de hoofdgroepen? Uiteindelijk komen we uit bij de huidige bloemplanten.

Maart 2022

Dinsdag 15 maart 2022

Algemene ledenvergadering IVN Vries.

Aanvang: 19.30 uur

Locatie: dorps huis ‘De Pan’, Vries.

Na de pauze geeft Kees Andriessse een lezing over het landgoed “Bosch en Vaart”. Met een prachtige presentatie vertelt hij over de geschiedenis, de ontwikkeling en het beheer van het landgoed. Wat de laatste 10 – tallen jaren is gepresteerd is geweldig. Het park is grotendeels toegankelijk voor publiek, dus iedereen kan ervan genieten.

April 2022

Dinsdag 12 april 2022

Lezing: de vogels in het Lauwersmeer

door Minte Mulder, vogelkundige IVN Roden.

Tijd: 20.00-22.00 uur

Locatie: dorps huis ‘De Pan’, Vries.

Na de afsluiting van het Lauwersmeer ontwikkelde zich daar een natuurgebied zoals er in Nederland maar weinig zijn. Uitgestrekte rietvelden, afgewisseld met open water en bossen geven een bijzondere natuurbeleving. De aantallen en soorten vogels zijn uitzonderlijk. De visarend en de zeearend zijn een normaal verschijnsel geworden. Alle mogelijkheden om van de natuur te genieten zijn aanwezig: uitkijkpunten, vogelkijkhutten en vooral de rust. Op 7 mei wordt o.l.v. Minte een excursie naar het gebied gehouden (zie bij mei).

Zaterdag 23 april 2022

Plantenruilbeurs bij Kor en Annemarie

Esakkers 2, Vries (ingang aan de Eswal).

Van 10.00 tot 12.00 uur kan iedereen, ook niet leden, planten brengen en meenemen. De koffie en thee staan klaar. Welkom allemaal

Mei 2022

Zaterdag 7 mei 2022

Excursie naar Lauwersmeer

o.l.v. Minte Mulder en Ton Schoenmaker, IVN Roden.

Tijd: 9.30-16.00 uur.

Start bij de Willem Lodewijk Nassau kazerne, Strandweg 21, 9974 SM Zoutkamp. Voor carpoolen: 8.15 uur op de brink in Vries.

We gaan alle belangrijke vogelhutten rond het Lauwersmeer bezoeken. In deze periode, als de zomergasten weer terug zijn is het heel normaal om 60 tot 80 soorten te zien. Tijdens de excursie zal Minte en Ton uitleg geven over de soorten met hun al dan niet alledaagse bijzonderheden, zoals zang, baltsgedrag (kemphanen) en territorium.

Omstreeks 12.30 uur lunchen we bij de haven. Een lekker visje, of eigen lunchpakket. *Voor koffie/thee tijdens de excursie moet iedereen zelf zorgen.*

NB | Voor de lezingen wordt een vrijwillige bijdrage van € 2,- gevraagd.

Colofon IVN Vries

Bestuur

Voorzitter

(Algemene zaken, PR en ledenwerving)

Peter Kwast

E: p.l.kwast@hotmail.nl

T: 06 1501 7095

Secretaris

Kees Langeveld

Houtwallen 17, 9481 ER Vries

E: secretariaat.ivnvries@gmail.com

T: 0592 543 951

Penningmeester

René Bosch

E: penningmeester.ivnvries@gmail.com

T: 0592 54 26 76

Bankrek.nr: NL19RABO0366 5693 09

Bestuursleden

Sipke Sikkes

(plv.voorzitter)

E: sikkesvanelk@hetnet.nl

T: 0592 543497

Redactie Kornoelje

Heim Meijerink

E: hpmeijerink@hetnet.nl

Ina Maring

E: maringvanderveen@gmail.com

Joke Rosier (vormgeving)

E: rosierjoke@gmail.com

T: 06-20245425

Werkgroepen

1. De Vlindertuin

E: Wil Folkers;

E: alkasa@home.nl

T: 0592 542 732

2. Vogels

Anne Hielke van der Meulen;

a.h.vd.meulen@gmail.com

T : 0592 315 924

3. Jeugdactiviteiten

Inneke Brouwer

E: innekebrouwer@gmail.com

4. Bomen, ruimtelijke ordening en milieu

Tineke van den Berg

E: van.den.berg@home.nl

5. Steenuilenwerkgroep

Ronand Valstar:

E: kolenval@ziggo.nl

T: 06-20150223

6. Stichting De Vriezer Holten

(v/h De Fledders)

Eelke Riemersma; T: 0592 543 818

E: eelke.riemersma@kpnplanet.nl

Activiteitencommissie

Kor Mulder; kormulder@kpnmail.nl

Sipke Sikkes; sikkesvanelk@hetnet.nl

Schoolprojecten

De Vijverstee, OBS: Welterberg

De Holtenhoek, CBS: Holtveen

Inneke Brouwer

innekebrouwer@gmail.com

Sipke Sikkes; sikkesvanelk@hetnet.nl

Websitebeheerder

Anne Hielke van der Meulen

Website:

www.ivn.nl/vries

foto Kornoelje voorzijde: © Erik van den Ham

Mooie dieren (en kinderen) op de Welterberg. Lees het artikel op bladzijde19

Wants

Atalanta

Zoekkaarten

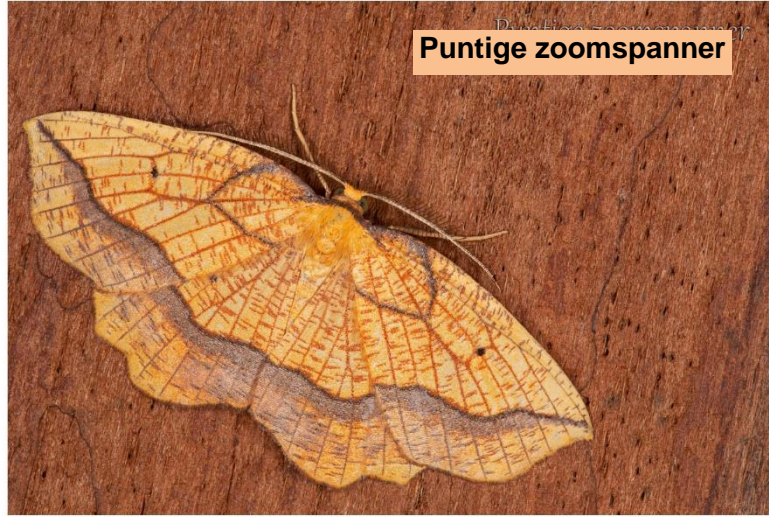

Zandhagedis

Iepentakvlinder

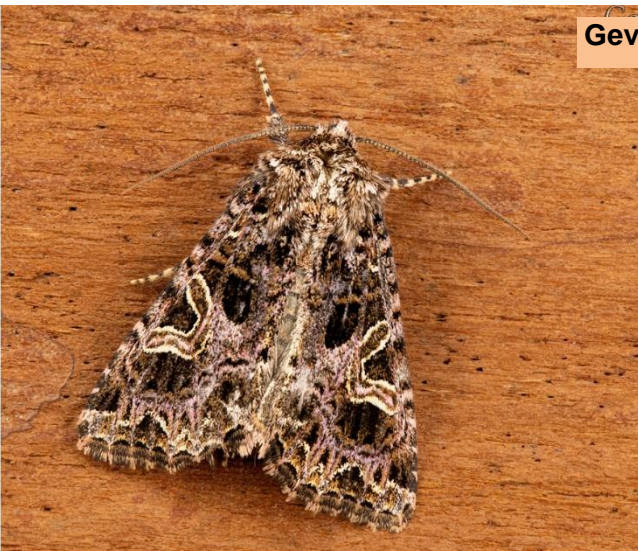
Puntige zoomspanner

Wilgenhoutrups

Gevorkte silene-uil

Seringenvlinder

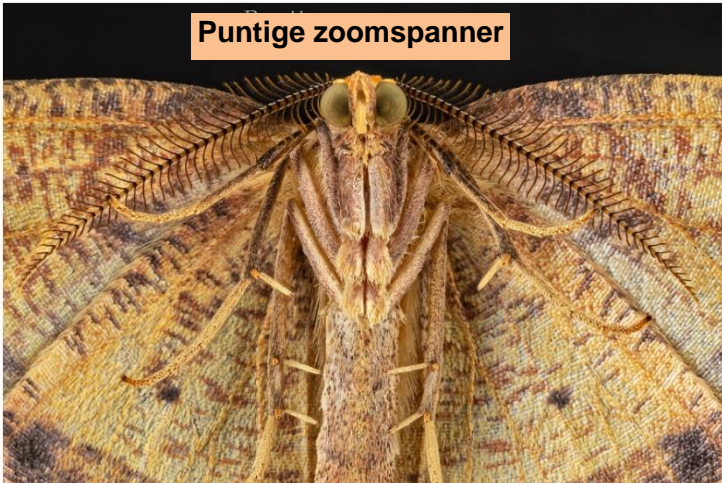
Nachtvinders

Foto's Jan Westerhof,

september/oktober 2021

Lees het verhaal op bladzijde 40

Puntige zoomspanner

Vuursteenvlinder

